

Espoo in Yorška regija: zgodba o mednarodnem učenju

Allan Hoyle

Okrožni šolski odbor za Yorško regijo, Ontario, Kanada

Mikko Salonen

Konsulttipaja Oy, Espoo, Finska

Članek obravnava učenje vodij in učiteljev v izobraževanju, pri čemer se osredotoča na skupno učenje v mrežah in skupnostih učečih se strokovnjakov. Predstavlja primer skupnega učenja na mednarodni ravni, med lokalnima šolskima okrožjema na Finskem in v Kanadi. Sodelovanje je primer partnerstva dveh uspešnih skupnosti, kot priložnost za skupno učenje, povečano uspešnost in blaginjo njihovih učencev. Uvodoma sta predstavljeni obe skupnosti šol, ki izobraževanje – kljub veliki medsebojni oddaljenosti – razumeta enako; vse skupno učenje je prevevalo spoznanje, da so vsi učenci naši, da jih ne smemo deliti na vaše in naše. Na obiskih so sodelovali ravnatelji, učitelji in učenci. Članek opisuje, kako je potekala izmenjava znanja med partnericami, skupen razvoj prakse poučevanja in učenja in ustvarjanje skupnosti učečih se strokovnjakov. Predstavljeno je skupno učenje učencev, ki si sedaj preko družabnih omrežij delijo, kar jih zanima in veseli. Skupno učenje je tako preseglo običajno sodelovanje, razvilo se je sodelovanje v strokovni učni skupnosti z izmenjavo zamisli in z medsebojno podporo pri tovrstnem učenju. V procesu skupnega učenja so vsi udeleženci, kljub časovni in prostorski razdalji, odkrivali razlike in podobnosti med kulturama in doživljali enake izkušnje. V zaključku predstavljamo prihodnje korake partnerstva, koristi, ki jih je partnerstvo prineslo učencem, in oceno potrebnih sredstev, glede na prednosti tovrstnega učenja.

Ključne besede: vodenje, partnerstvo šol, skupno učenje, strokovne učeče se skupnosti, medkulturnost

Uvod

Za vodje v izobraževanju se je učenje razširilo čez okvire akademskih pristopov, ki zajemajo znanstvene revije, konference in obiske strokovnjakov v raznih šolskih sistemih. Čeprav je vse to pomembno, jih je še podkrepilo skupno učenje. Poteka na vseh ravneh šolstva: na ravni učiteljev v razredu, v šolah in sistemih. Učitelji v razredih zdaj skupaj načrtujejo učne ure, skupaj poučujejo na urah, ki so jih načrtovali skupaj, skupaj poročajo o uspehu učnih

ur in v okviru učenja učencev skupaj razmišljajo o njem. Mreže in skupnosti učečih se strokovnjakov so v šolstvu zdaj pravilo. V teh okvirih se ravnatelji in vodstveni timi številnih šol skupaj učijo, ko preučujejo izbrano temo, ki jo obravnavajo v svoji šoli in za katero je skupno sodelovanje številnih prosvetnih delavcev pri oblikovanju znanja izjemno koristno. To je t. i. moralni imperativ Michaela Fullana (2011):

K sreči se že pojavlja novo delo, ki gradi nove sodelovalne kulture v šolah in med njimi, da krepí individualne in predvsem kolektivne zmožnosti za izboljšanje poučevanja, povezanega s potrebami in dosežki učencev. Gonilo, ki žene to delo, je moralni imperativ višanja meril in manjšanja prepada za vse učence, in sicer v celotnem sistemu, ne le v nekaterih šolah, temveč za vse učence; ne samo za nekatera okrožja, ampak za vsa; in ne zgolj na eni ravni, temveč na vseh. Temu pravimo »reforma celotnega sistema«.

Sodelovanje, ki je osem let potekalo med šolskim odborom v Espooju na Finskem in okrožnim šolskim odborom Yorške regije v kanadskem Ontariu, je v vseh pogledih tak proces skupnega učenja, le da na mednarodni ravni. Je zgodba o razvoju kritičnega prijateljstva zaradi oplemenitenja učenja v obeh od pristojnih okrožij. Gre za spoznavanje pomembnih dosežkov vsakega od sistemov, prilagajanje pridobljenega znanja, tako da čim bolje ustreza okolju domačega šolskega odbora, in nato za uporabo tega znanja v korist učencev doma. Ken Thurston, nekdanji direktor izobraževanja v Yorški regiji, je v govoru v Helsinkih v zvezi z Espoojem in njegovim partnerstvom z Yorško regijo leta 2011 opozoril: »Vi ste pri svojem delu na vrhuncu in mi smo pri svojem delu na vrhuncu. Kaj pa zdaj?« To je razlog za partnerstvo. Mišljeno je, da dvema uspešnima okrožjema prinese priložnost, da se učita drug od drugega, da povečata uspešnost in blaginjo učencev doma. Pregled dosežkov v preizkusih PISA priča o podobnosti med Kanado in Finsko, saj gre za državi, ki sta v teh znanih mednarodnih preizkusih visoko na lestvici.¹ Opozoriti pa moramo, da je treba kanadski primerjalni vidik preučiti podrobneje, da lahko izluščimo podatke o uspešnosti v provinci in posamičnem okrožju. Po vseh kazalnikih je glede na te bolj dodelane statistične podatke Yorška regija blizu vrha ali na vrhu.²

¹ Glej <http://gpseducation.oecd.org/IndicatorExplorer?query=1&indicators=ALL>

² Glej <http://www.edu.gov.on.ca/eng/bpr/allBoards.asp?chosenIndicator=5&submit.x=12&submit.y=11>

Namen tega članka je z drugimi deliti skupno pot Espooja in Yorške regije. Najprej se moramo seznaniti z okoliščinami sistema, da bomo razumeli krajevno umeščenost vsakega od okrožij, njune značilnosti in naravo. Potem bomo v članku ugotavljali, kakšne so, z obeh gledišč, koristi mednarodnega partnerstva. Oba odbora si prizadevata za novo znanje, ampak njuni cilji niso enaki. Yorško regijo zanimajo v Espooju zlasti prva leta izobraževanja, zasnova stavb in blaginja. Po drugi strani bi v Espooju radi izvedeli več o skupnostih učečih se strokovnjakov, partnerjih v skupnosti in pristopu k načrtovanju sistema iz Yorške regije. Nato bomo v članku preučili praktične koristi, ki jih je ta odnos prinesel doslej. Bistveno je, da so praktične zadeve vpete v to skupno delo, da se zagotovi trajnost in preseže koncept »strokovnih potovanj«, tako da se vsak od sistemov oplemeniti še globlje. Na koncu bomo odkrivali, kakšni bodo naši nadaljnji koraki v smislu partnerskih organizacij. Ključna dejavnost je zgledovalno primerjanje (angl. *benchmarking*), kakršna je tudi potreba po »dviganju meril« pri spremembah, v katere smo vpeti (gl. citat).

Umestitev

Regija York leži severno od Toronta v kanadski provinci Ontario in šteje malo več kot 1.100.000 prebivalcev. Je hitro rastoče predmestno območje z urbanimi naselji v bližini Toronta in bolj tradicionalnimi podeželskimi naselji malo dlje. Mnogo stanovalcev se vozi na delo precej od daleč. 43 odstotkov vsega prebivalstva sestavljajo novi Kanadčani, ki so bili rojeni v drugih državah po svetu, veliko jih je tudi z Daljnega in Bližnjega vzhoda ter iz južne Azije. Značilen je precejšen razpon v družbeno-ekonomski blaginji. Raven dosežkov učencev je med najvišjimi v Kanadi in je, sodeč po mednarodnih primerjavah, dobra. Močan poudarek na pismenosti in uspehu od približno leta 1995 naprej je prinesel precejšnje koristi za učence in začetek vztrajnega naraščanja deleža tistih, ki šolo uspešno končajo. Ko se je to naraščanje začelo ustavljati, je odbor razširil prednostno področje in vanj vključil blaginjo učencev in zaposlenih, pouk matematike, duševno zdravje in sodobno učenje. Inovacije, enakopravnost in vodenje so temeljna praksa pri delu šolskega odbora. Okrožni šolski odbor Yorške regije zajema približno 122.000 učencev, 14.000 zaposlenih, 206 šol in ima proračun v višini 1.300.000.000 kanadskih dolarjev.

Espoo je drugo največje mesto na Finskem in leži ob prestolnici Helsinki. Kot mesto v marsičem spominja na Yorško regijo, le da je umeščeno v finske razmere. Posebna značilnost Espooja

je, da gre za mestni konglomerat, ki izvira iz petih edinstvenih, različnih si središč. V njem prevladujejo samostojne stanovanjske hiše, zaznati je preplet urbanega in podeželskega življenja. Espoo je mesto, ki se hitro širi in šteje 260.000 prebivalcev. Število šolo-obveznih otrok nenehno narašča, trenutno jih je okoli 35.500. 75 odstotkov celotne rasti prebivalstva izhaja iz držav, v katerih ne govorijo finsko, in celoten delež ljudi, ki govorijo finščino kot prvi jezik, se zmanjšuje. Vseeno pa je bila na začetku leta 2014 za 86 odstotkov prebivalstva v Espooju finščina še vedno prvi jezik. Pri preostalih prebivalcih v mestu je narodnostni preplet v 53 odstotkih sestavljen iz tistih, ki izvirajo iz Evrope, v glavnem iz Estonije in Rusije. Med neevropskimi narodnostmi najdemo manjše skupine prebivalcev iz Azije, predvsem iz Kitajske in Indije, ter nekatere iz Somalije in Nigerije v Afriki. Za okoli 14 odstotkov prebivalstva je materinščina trenutno jezik, ki ni finščina. Espoo je mednarodno poslovno središče z več kot petsto večnacionalnimi podjetji, ki imajo sedež v mestu in okoli njega, med njimi so mednarodni velikani, kot sta Nokia in Kone. Espoo je novo zgrajeno mesto s sodobno infrastrukturo. Starostna piramida se nagiba k mladim ljudem in najpogosteje imajo odrasli vsaj nekaj višjo izobrazbo od srednješolske. Mesto je dejavno in rastoče urbano središče s prijetnimi bivalnimi razmerami, dobrimi storitvami in učinkovitim omrežjem javnega prevoza. Za Espoo so značilne obsežne naravne površine, posejane s stanovanjskimi stavbami. Med temi naravnimi površinami so morske obale, otočje, narava v naravnih rezervatih in vodne poti jezerskega višavja. Kulturne krajine, pozidana območja in naravne površine Espooja so zelo podobni Finski kot celoti, le da v pomanjšanem obsegu.

Espoo in Yorška regija sta kot nalašč za primerjalna partnerja. Podobni mesti sta: ležita ob prestolnici, imata rastoče, raznoliko prebivalstvo in zajemata okolje od urbanega in predmestnega do podeželskega. Obe okrožji sta si podobni tudi po izobraževalnih značilnostih. Espoo je na Finskem v ospredju pri oblikovanju in vzdrževanju odličnega, dinamičnega in priznanega šolskega sistema, saj v mestu ogromno vlagajo v izjemno kakovostne, pestre in regionalno uravnovešene priložnosti za izobraževanje. Nepristranskost je temeljna vrednota pri organiziranju in izvedbi kurikula. Sto šol, kolikor jih mesto premore, ima 33.500 učencev, 5.500 izobraževalcev in več kot 300.000.000 evrov proračunskih sredstev. Strokovnost vzgojiteljev, ravnateljev in učiteljev ter pomen, ki ji ga pripisuje finska družba, sta ključna za uspeh izobraževalnega sistema. Po ocenjevanju učnih rezultatov se učenci iz

Espooja dosledno uvrščajo med najboljše na Finskem in v svetu. Učenci usvajajo veščine in znanje, ki jim dajejo trdno podlago za nadaljnje izobraževanje in življenje. Šolanje je zagotovljeno enakopravno blizu doma v varnem šolskem okolju, v katerem skrbijo za dobro počutje. Skoraj vsi učenci (99 %) si prislužijo dokazilo o opravljenem osnovnem šolanju.

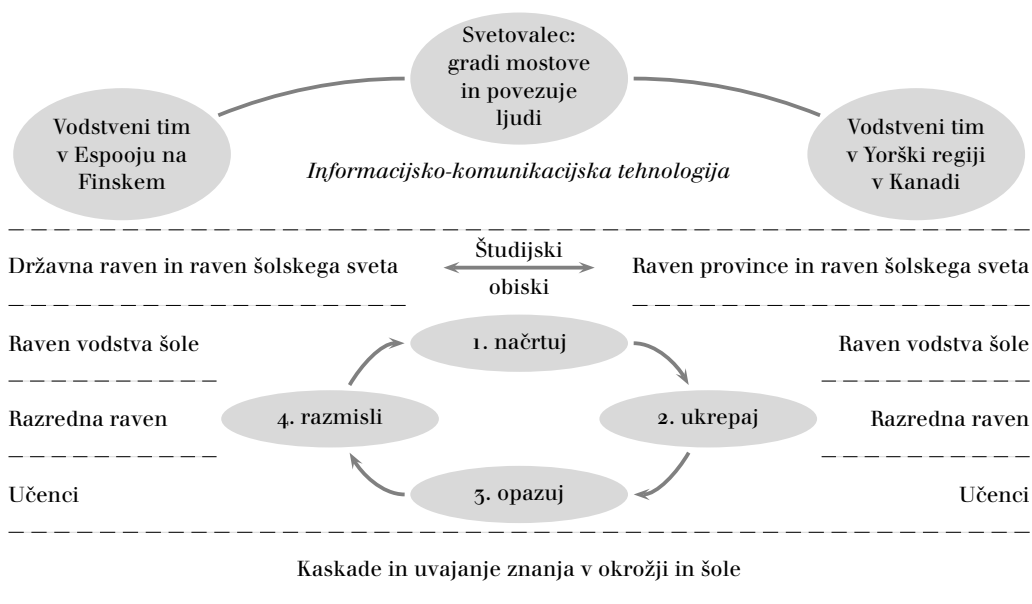
Proces

Strokovni delavci iz obeh okrožij, ki se ukvarjajo s tem projektom, so hitro odkrili skupne značilnosti obeh sistemov in začeli razvijati uspešne odnose na strokovni ravni. To se je še okrepilo, ko so ljudje z obeh strani Atlantika hitro postali prijatelji. Enako razumevanje izobraževanja ter skupna prepričanja o njem in o sposobnosti vseh otrok za učenje tvorijo osnovo, na kateri temeljijo ti odnosi. Njeno izhodišče je v prepričanju, da so ti učenci vsi naši – ne delijo se na »vaše« in »naše«. To je ključno za sleherno skupno delo, bodisi med učitelji, šolami ali šolstvi. Šolska odbora družijo nazor, da se skupno delo in učenje, na vseh ravneh, resnično obrestujeta. Bolj ko se torej razvijajo partnerstva med višjimi uradniki, ravnatelji in učitelji, boljše bodo razmere za učence. Vse to pa je treba umestiti v zelo stvarne okoliščine globalne resničnosti. Bistveno je, da se strokovni delavci in izobraževalni sistemi ne izmikajo spoznanju, ki je postalo vsakdanja fraza: svet postaja čedalje manjši. Naši učenci so povezani kot še nikoli prej, po družabnih omrežjih in spletu si delijo to, kar jih zanima in veseli. Zgodbe, ki so »trend« v Kanadi ali na Finskem, so že v istem hipu na voljo vsepovsod. Izobraževalni sistemi morajo delovati v takih danih okoliščinah in se učiti drug od drugega. Z rezultati raziskave PISA je ta vzorec postal še bolj prepoznaven; vsem nam je znano, kako je Finska nenadoma pritegnila pozornost sveta v izobraževanju, potem ko so vedno znova in znova objavljali njihove izjemne rezultate v okviru PISE. Kljub vsemu temu, ali morda ravno zato, je to, ali se bo odnos med okrožji, državami in celinami uspešno razvijal, še vedno odvisno od vzpostavitve močnih medosebnih vezi. To je ključna sestavina povezovanja med Espoojem in Yorško regijo.

Vprašanje mednarodnega sodelovanja in izobraževanja, znana kot »jurisdikcijsko učenje«, je v Yorški regiji in Espooju pripeljalo do razvoja izobraževalne politike in posebnega postopka. Izobraževanje financira vlada in je tako v Ontariu kot Espooju javna dejavnost. Odgovornost za porabljeni denar je za javne zavode te-

meljna, in izobraževalci morajo pri porabi denarja, zlasti za tovrstno mednarodno sodelovanje, prevzemati odgovornost pred širšo javnostjo. Navidezno je tovrstno učenje drago, koristi pa morajo odtehtati stroške. Ampak če stroške obravnavamo kot delež vseh sredstev, ki so na voljo šolskemu odboru, so res majhni. Ne glede na to pa je denar javen in mora učencem prinašati korist. Obstaja nevarnost, da bo javnost, ki je upravičeno usmerjena k prečesanju javnih izdatkov, tako učenje kritizirala kot pretirano darežljivost. Izobraževalci razumejo in se zavedajo, da to meddržavno delo ni podarjeno. Sodelovalno delo med odbori je bilo treba uokviriti v politiki za izobraževalce Yorške regije. Zato je izvoljeni odbor pooblaščenec za »jurisdikcijsko učenje« izoblikoval politiko, ki očrtuje pričakovanja do udeležencev. Tisti, ki potujejo k drugim odborom, morajo glede na šolo pripraviti načrt učenja, se udeleževati dejavnosti pred obiskom in na svoji šoli ali svojem delovnem mestu organizirati dejavnosti po njem, torej ko se vrnejo, ter izvoljenim pooblaščenecem poročati o znanju, ki so ga pridobili med udeležbo v jurisdikcijski učni priložnosti. S tem procesom se znanje uporabi v domačih okoliščinah, učenci pa so deležni koristi od sodelovanja med odbori. Ta proces zagotavlja, da se znanje od drugod vpne v domačo prakso (York Region District School Board 2013).

Omenjeni politični okvir je tudi omogočil uspeh zgledovalnih primerjav med Espoojem in Yorško regijo. Vodstveni timi iz obeh okrožij zelo skrbno načrtujejo študijske obiske za odbora. V vsak obisk je vključenega veliko opazovanja, ki zajema na primer obiske šol, razprave o politikah, predstavitve z univerz oziroma iz raznih povezanih organizacij ter druge predstavitve, ki so v skladu s temo obiska. Med drugim so predstavitve pripravili profesor Jarkko Hautamäki z Univerze v Helsinkih na Finskem, yorška organizacija Character Community Foundation in drugi, da bi si gostujoči predstavniki lažje predstavljali dane okoliščine. Izobraževalni delavci, ki predstavitve poslušajo, morajo po vsaki pretehtati zbrano gradivo in razmisliti, kako spoznanja prenesti v domače okoliščine. To je ključno. Pridobljeno znanje je neposredno smiselno za okrožje, iz katerega črpajo, in kot takšno ni vedno uporabno doma. Znanja pogosto ni mogoče prenesti neposredno, temveč ga je treba analizirati in premisliti, kako bi ga, glede na danosti, ki obstajajo tam, prilagodili delu doma. Priložnosti za tovrstno učenje so postale po naravi ciklične ter so zajele uradnike na višjih ravneh in na šolski ravni, učitelje, ki imajo osrednjo in šolsko vlogo, ter učence, ki so sodelovali kot člani gostujočih skupin

SLIKA 1 Zgledovalno primerjanje izobraževanja je sestavljeno iz sistematično organiziranih obiskov in oplemenitenja prednosti, s čimer zagotovimo, da poteka v strateških kaskadah in se uvede v celotnem sistemu, v Espooju in Yorški regiji

oziroma izmenjav med obema območjema. Srednja šola Newmarket bo pri naslednji izmenjavi kmalu sodelovala z višjo srednjo šolo Etelä-Tapiola. V vseh primerih so svetovalci v obeh državah s svojimi veščinami in pomočjo poskrbeli, da ima vsako potovanje ustrezen poudarek in da je logistika izpeljana gladko, pa tudi da se delo po tem, ko se potovanje konča in se udeleženci vrnejo na svoje območje in začnejo uvajati to, česar so se naučili, ustrezno umesti. Več o vlogi svetovalca v procesu umeščanja lahko pojasni diagram na sliki 1.

Česa smo se naučili za šole in učence?

Šola Viherkallio in Javna šola Davida Suzukija sta začeli leta 2012 sodelovati kot primerjalni partnerici. Že od samega začetka je bil koncept narediti sodelovanje med šolama smiselno za vsakodnevno delo ravnateljev, učiteljev in učencev. Ravnatelji in učitelji so si ob obiskih in v času med njimi izmenjevali strokovno znanje s poudarkom na tem, kako iz šol kot partneric ustvariti skupnost učečih se strokovnjakov. Strokovne delavce na obeh šolah je zanimalo, kako bi lahko skupaj razvijali prakso poučevanja in učenja,

kako bi učence pri njihovem učenju še lahko vodili ter kako bi povečali blaginjo učencev in zaposlenih na obeh območjih. Da bi zagotovili, da bodo učenci spoznali drug drugega, so uporabili različne načine komunikacije, tudi običajno dopisovanje, elektronsko dopisovanje in spletno sporazumevanje po skypu in z drugimi orodji.

Sodelovanje med učenci je potekalo tako, da so učenci približno enake starosti delali skupaj med šolskimi dnevi in v prostem času. Mlajši učenci v Espooju niso dobro govorili angleško, zato so si s kanadskimi vrstniki izmenjavali različne posnetke, ki so jih pripravili sami, fotografije, risbe in glasbo ter razpravljali o doživetjih iz vsakdanjega življenja, da bi vzpostavili boljše razumevanje in izboljšali svoje znanje tujega jezika. Razredi so se tudi skupaj učili matematiko, tako da je učne ure za učence na obeh straneh vodil bodisi kanadski bodisi finski učitelj.

Starejši učenci so dobro obvladali angleščino, zato so lahko družabna omrežja in elektronsko učno okolje, dostopno po spletu, učinkoviteje izkoristili kot sporazumevalno orodje. Poleg tega so vzpostavili dopisno partnerstvo in so drug drugemu pisali običajna pisma. Obema skupinama je veliko pomenilo srečanje iz oči v oči, kar jim je olajšala sodobna tehnologija. Največji izziv, kar so jih morali za srečanja iz oči v oči premagati učitelji in učenci, je bila sedemurna časovna razlika.

Toda finski učenci so bili več kot pripravljeni priti v šolo zvečer, da so lahko ostajali v stiku s kanadskimi prijatelji. Enkrat so finski učenci prebili noč v šoli in čas preživeli ob neposrednem delu z učenci Yorške regije, končni vrhunec pa je bilo petje pesmi *Snežko Snežak*, ki sta jo skupini zapeli vsaka v svojem jeziku. V srednjih šolah so dijaki izkoristili elektronsko sporazumevanje za razvijanje prijateljstva, preden so med izmenjavo dejansko obiskali tuje mesto.

Nasploh je sodelovanje prineslo veliko pozitivnih rezultatov na šolski ravni. Učitelji in učenci so se spoznali. Učitelji so sodelovali v strokovni učni skupnosti, si izmenjavali zamisli in bili drug drugemu v oporo pri tovrstnem učenju. Učenje ob medsebojnem spoznavanju je hkrati omogočilo spoznavanje drugačne kulture iz drugega okolja.

Oboji, učitelji in učenci, so odkrivali, da med kulturama obstajajo razlike, vendar tudi mnogo podobnosti. Resnično so lahko občutili, kako so lahko skupaj, kako lahko doživljajo in izkušajo enako, čeprav jih ločujejo ocean, sedemurna časovna in kulturne razlike. Zaradi izkušenj, ki so jih pridobili med tem mednarodnim

sodelovanjem, se je povečala njihova motiviranost in dobili so navdih za nove zamisli, poleg tega pa so se tako učitelji kot učenci vadili v veščinah 21. stoletja in jih izvajali.

Prihodni koraki

Za nadaljnje partnerstvo med Espoojem in Yorško regijo smo si zastavili tri cilje. Prvič, meddržavno učenje se bo med partnerjema nadaljevalo na vseh ravneh. Nadaljevala se bo izmenjava med srednjimi šolami, načrtujemo jurisdikcijske učne obiske, partnerstvo med dvema osnovnima šolama se bo razširilo. Drugič, o uspehu tega partnerstva je treba seznaniti širše kroge. Drugi morajo izvedeti za to naše delo in začeti razmišljati o svojih priložnostih za tovrstno učenje, predvsem zaradi dosežkov in blaginje učencev. In tretjič, partnerji v Espooju in Yorški regiji dejavno razmišljajo, na katerih področjih bi se še lahko skupaj učili in kako bi širili partnerstvo, da bi se delo nadaljevalo v širše zastavljenem mednarodnem učnem okolju.

Sklep

Partnerstvo med šolskima odboroma Espooja in regije York je odličen primer sodobnega učenja. Gre za odbora, za katera sta značilni visoka raven dosežkov in velika blaginja učencev ter sta mednarodno priznana. Sodelovanje, ki ga gojita, je koristilo učencem, učitelji so pridobili samozavest v mednarodnem delovanju drugi uslužbenci pa so spoznali drugačne načine razmišljanja in delovanja, kar jim je omogočilo širjenje delovnega obzorja doma in uvažanje novih načinov dela za doseganje lokalnih ciljev. Kar zadeva sredstva odbora, je strošek za tovrstno učenje majhen, prednosti pa so velike.

Ker svet postaja čedalje bolj povezan, je bistveno, da šolski odbori razširijo svoje razmišljanje, tako da bo vključilo mednarodno učenje na vrsti različnih območij. Drug od drugega se lahko učimo, naši učenci pridobijo mednarodno gledanje, ki je pravzaprav ključno za njihovo prihodnje življenje v našem spreminjajočem se svetu, in od tega, da se razumevanje, spoštovanje in vživljanje mednarodno krepijo, imamo korist lahko vsi.

Literatura

Fullan, M. 2011. »Learning is the Work.« <http://www.michaelfullan.ca/media/13396087260.pdf>

York Region District School Board. 2015. »Jurisdictional Learning.«
Board Policy #228.o, York Region District School Board, York.
<http://www.yrdsb.ca/boarddocs/Documents/POL-jurisdictionallearning-228.pdf>

- Allan Hoyle je predstojnik dejavnosti Okrožnega šolskega odbora za Yorško regijo, Ontario, Kanada. *allan.hoyle@yrdsb.ca*
Mikko Salonen je svetovalec za izobraževanje, Konsulttipaja Oy, Espoo, Finska. *mikko.salonen@konsulttipaja.fi*